

Prvi put za mornara

Josip Splivalo, S. Francisco, Cal.

Obitelj Splivalo se već davno nastanila u krasnom mjestu Viganj. Došla je iz Ugarske. U početku su se Splivali bavili kupovanjem i prodavanjem proizvoda i trgovinom po južnoj Dalmaciji. Ta trgovina im je »išla za rukom«, jer su ubrzo kupili veće brodove, kojima su prevozili teret po cijelom Jadranu, Jonskom moru, sve do Grčke. Kasnije su postali brodovlasnici velikih jedrenjaka te su plovili po Sredozemnom moru. U vrijeme dolaska Napoleonove armije u Dubrovnik imali su dva velika broda, a dva brata su bili zapovjednici tih brodova, dok je treći bio konsul Dubrovačke republike na Malti.

Od pada Republike do vremena, kada je živio moj djed kapetan Mato o obitelji Splivalo se malo zna. Djed Mato je već onda, kad je moj otac bio malo dijete, poginuo u Sredozemnom moru s cijelom posadom u svom novom brodu, na prvom putovanju s teretom kamena iz Vrnika na Korčuli za Južnu Ameriku. Njegov brat Stjepan je još prije toga ostavio svoj zavičaj i svojim brodom odjedrio na Pacifik, gdje je trgovao. Stjepan je prvi kapetan, koji je uspostavio redovitu prugu između Kine i San Franciscu a u Californiji. S njim na brodu bila je njegova krasna supruga, koja mu je dala dva sina. Na jednome putovanju uhvatio ga je ciklon, pa je brod bio nagnut na jednu stranu tako, da nije bilo načina da se brod povrati. Sa sjekirama, a na njegova zapovijed posjekli su mornari »sartijole — prvo sotovento«, pak onda »sopravento« i tako je spasio brod, sebe, obitelj, momčad i putnike na brodu. Naime u »štivama« su bili Kinezi za San Francisco. Poslije nevremena imali su što vidjeti, jer je iz štiva dopro gadan zadah, plač i

jaukanje. Više od polovice Kineza je pomrlo, te su ih u more bacili. To je bilo zadnje putovanje iz Kine. Po dolasku u San Francisco kap. Splivalo je odlučio, da svojim brodom pođe uz rijeku do grada Stockton, gdje je usidrio svoj brod i gdje se brod i raspao. Tako su članovi obitelj Splivalo prestali biti brodovlasnici.

Moja braća i ja također smo bili upućeni na more. Braća Mato i Vicko su poslije na more s poznatim kapetanom Nikola Luchetta iz sela Žukovac. Moj brat Tonko je već godinu dana plovio na parobrodu »Jadran«. Dakle, ja sam bio zadnji da se uputim na more, jer naši roditelji nijesu bili u stanju da nas školuju. Moje misli — kao i misli svakog dječaka u Vignju — bile su MORE poslije završetka osnovne škole. Još prije svršetka škole roditelji bi se preporučili za svojeg sina nekom kapetanu, kojega bi darovali vinom i dobrim pršutom. Mi svi dječaci u Vignju odrasli smo u duhu pripovijedanja svakojakih priča o moru. Istinitih i lažnih. U našem selu je živio vrijedni kapetan Pavo Krstelj. Živio je u našem Kraljevića Selu. Imao je tri kuće. U jednoj je spavao, u drugoj je imao dućan, u trećoj je imao kuhinju i blagovaonicu, a nedaleko je imao košare za ovce, koze, svinje, guske i kokoši. Dobro je živio. Bio je zapovjednik broda društva Martinolić. Često bi s brodom došao i usidrio se ispred svoga sela.

Kad je trebalo da idem na more, kapetan Krstelj je bio zapovjednik luksuznog parobroda »San Marko«, koji je plovio od Pule do Trsta. Sigurno je taj položaj dobio preko prijatelja, ali zasluža svakako ima i njegova vještina u upravljanju brodom. On bi došao pred obalu

tako vješto da se ne bi ni osjetilo, da je brod pristao. To je bilo vrlo važno društvu, jer su sa »San Markom« putovali bogati turisti, činovnici austrijske Vlade i visoki oficiri austrijske ratne mornarice.

Kad sam završio školu, otac je primio pismo od kapetana Krstelja, da me pošalje u Pulu, jer ima na »San Marku« mjesto za mene. Trebao sam biti mali od kamare. Kako je bio mornarski običaj, morao sam da idem po selu i da se pozdravim sa svima. To je bio već stari običaj. Nekada bi dali dva, tri para dobrih vunenih čarapa, ako bi imali kćerku za udaju, a mladić im se sviđao kao budući zet. Ja sam se sa svima pozdravio, ali mi nitko nije dao bječava, jer su nastala moderna vremena, godina 1912. Majka i sestra Katica su mi pripravili jednu mornarsku vrećicu, i jednu korpu smeđe boje sa dva pokriva. Jedne subote ujutro smo se rano ustali i s barkom pošli do Korčule.

Sve je bilo dobro, dok nije došao čas, da se pozdravim, zagrlim i poljubim s mojom majkom. To je bilo vrlo teško i za moju mamu i za mene — njezinog benjamina — kako bi mene ona zvala. Sa suznim očima se i to moralo učiniti, i sa vrećicom na ramenu išao sam niz našu ulicu do obale. Ukricali smo se u barku i ostavili naše selo, a premda sam morao voziti, ipak sam s jednom rukom mahao majci, koja me pozdravljala s prozora. Čim smo stigli na Korčulu, otac mi je kupio voznu kartu III. razreda do Pule. On mi je dao preporuku da budem čovjek (Kako da budem čovjek, kad su mi pelene još spadale niz bedrice).

Grad Korčula je u ono vrijeme bio centar cijele okolice: poluotoka Pelješca, Mljeta, Lastova i otoka Korčule. Budući da je bila subota, narod iz cijele okolice došao je u Korčulu, da uređi svoje poslove, da nešto proda i kupi potrebne stvari. Svugdje je bilo naroda. Ljudi su bili u dućanima, kafanama, ispred kafana, na obali i t. d. Kad bi se brod pojavio pokraj svjetionika »Sestrice«, onda bi ljudi došli na obalu, da dočekaju parobrod i da vide, tko putuje, tko dolazi i tko odlazi. Tako je bilo i na dan mog odlaska od kuće. Parobrod »Lovrijenac« je pristao. Putnici su ulazili na parobrod. Svatko je nešto govorio, a mnogi su se pozdravljali. Dolazak parobroda je nešto izvanredno: vika, razgovor, metež, zviždukanje pare, ukrcavanje i iskrcavanje tereta, a nadasve za nas mornare miris parobroda. Napokon je uspjelo mome ocu da nađe i govori s kapetanom Andričevićem, koji je bio prvi oficir na »Lovrijenicu«. Njemu me otac preporučio do Pule, Kapetan Andričević je bio dobar čovjek, sin siromašne obitelji. Majka mu je teškim radom dala potrebno školovanje. On me primio kao svoga sina i tako mi olakšao rastanak sa ocem. Onakvi ljudi bili su rijetki među kapetanima. Sreća je bila za mene, da sam s njime bio ukrcan i kasnije kao kormilar. Kapetan Andričević mi je pokazao mjesto, gdje ću spremiti moju vrećicu. Treći razred je bilo mjesto, gdje bi smjestili i teret, mazge, konje, krave, svinje i koze. Za koze je moralo biti mjesta, a za ljude s kartama trećeg razreda nije bilo ni najmanje brige od strane agencije. Neposredno pred odlazak oči su mi bile pune suza, a grlo posve suho. Brod se udaljio od obale. Ja sam mahanjem pozdravljao oca kao i druge seljane, koji su došli da me nozdrave. Čim se brod okrenuo i postavio pramac prema Vignju, pošao sam na onu stranu, s koje sam mogao vidjeti moje selo i majku, koja je čekala sa »šugamanom« u ruci, da me mahanjem pozdravi. I seljani su bili smješteni po prozorima i mahali. Plaćući sam mahao majku sve dok sam je mogao vidjeti. Sestra Katica mi je također mahala. Bilo mi je vrlo teško, kad nijesam više vidio moj dragi Viganj. Nijesam znao što da mislim, niti slinu nijesam mogao progutati. Putnici su me gledali i pitali, zašto plaćem, gdje idem, jesam li sam, ali im ja nijesam mogao dati odgovor.

Otac mi je kazao, da budem čovjek. Ali ja sam bio dijete. Bilo mi je tek dvanacst godina. Marljiv? Naravno. Još iz malih nogu sam bio naučen raditi: kupiti masline, pilati drva, donositi pruce, pomesti naše široko dvorište ispred kuće, oprati posuđe, očistiti kuhinju, čistiti sve cipele nedjeljom i t. d. Vrlo malen znao sam ići na Korčulu i kupiti, što nam treba. Išao sam na ribanje i već kao dijete sam vozio barku. To je sve bio rad kod kuće. Kod kuće sam, dakle, bio već veliki. Ali sada — bio sam sasvim malo dijete. Mali dječak, obučen »ala marinera« i sasvim sam. U jednoj ruci »u škartocu« nosio sam tvrdo kuhana jajca i nekoliko »prikala«.

Interesantno je, uistinu, kako se čovjek dađe brzo snaći. Čim sam se nešto rastresao od plakanja i čim smo prošli rt Sv. Ivana odmah sam počeo promatrati desno i lijevo: poluotok Pelješac i otok Korčulu. Bilo je podne. Još uvijek sam bio tužan. Imao sam želju jesti, ali nijesam mogao, jer mi je grlo bilo suho, a duša mi je plakala. Sigurno su moji bili tada na objedu na taraci. Znao sam, da će mami biti vrlo teško bez mene. Znao sam, da će plakati, iako sam joj iz Korčule pisao dopisnicu i molio je, da ne plače. Misli mi je prekinuo kapetan Andričević, koji je došao k meni i stavio mi ruku na rame. Reče mi, da ne plaćem. Na brodu je bio mali Trščanin, sin prvog konobara. Njemu me kapetan predstavi, a on me odveo po brodu i sve mi pokazao. Tako mi je bilo lakše. Malome je bilo ime Umberto. On me predstavio svome ocu, koji mi je pokazao veliku naklonost, kad je čuo, da se idem ukrcati na brod. Dao je naredbu jednome konobaru da nam donese objed. Moje oči nijesu dotad vidjele toliko hrane. Malo sam mogao jesti. Najeo sam se supe, po našem domaćem običaju, a kad je konobar donio kuhana mesa, krumpira, zelja i drugih stvari, ja nisam imao gdje da smjestim toliku hranu. Kao svako dijete imao sam mjesta samo za slatkiše. Moj mali trbušić se bio toliko nađuo, da nijesam mogao disati i sreća je bila, da je vrijeme bilo lijepo i da se brod nije valjao.

Prošli smo ispred Hvara i okrenuli prema Splitu. Čim smo prošli Milnu, ja sam oči naperio prema Splitu i izdaleka vidio naš ljepi Split i zvonik Sv. Duje, o kojemu sam toliko čuo od dječaka, koji su na more išli prije mene i koji su plovili u okolici Splita. Stigli smo u Split kasno poslije podne. Dolazak u Split za mene je bilo nešto izvanredno. Nijesam imao vremena da vidim sve. Naravno, svi putnici idu na stranu od obale. Brod se nešto nagne. Još i prije nego se brod vezao, čuo sam, da nosači viču: Signor, avete bagagio?, Šjor, numero trenta tre, numero nove, numero tres, i čim je brod došao do mula, ti su se »fakini« popeli preko ograde broda kao majmuni. Iskrcao sam se na obalu, ali se nijesam puno udaljivao od broda, jer me bilo strah, da ne ostanem. A opet obala mi je izgledala puno visoka prema našim malim »mostima i vlakama« u Vignju. Došla je večer. Mnoštvo naroda se šetalo, i glazba je svirala ispred kafane. Prvi put sam vidio željeznicu. Otputovali smo iz Splita i mali Umberto mi je dao večeru, ali sam malo mogao jesti, jer sam bio umoran i pospan. Ali gdje da spavam? Opet su me obuhvatile misli na moj dom. Mislio sam, kako bi me majka pokrila i poljubila, ali ovdje nije bilo mame ni kreveta. Dakako bilo je ljetno vrijeme i pružio sam se na jednu klupu na palubi prvog razreda. Odmah sam zaspao i nijesam čuo, kad je brod stigao u Šibenik i Zadar. Sjećam se, da su u zoru mornari prali palubu, ali me nijesu budili, jer im je sigurno dobar kapetan Andričević preporučio, da me ne diraju. Ujutro me mali Umberto zvao, odveo me u prvi razred i dao mi dobru bijelu kafu sa slatkim kolačima. On je bio dobar dječak. Bio je dobar učenik u školi, ali nije mogao razumjeti, zašto idem raditi na more mjesto da idem u školu. Skoro cijelo vrijeme je bio sa mnom, jer mu je kapetan Andričević preporučio da bude. Već je

vrijeme, da stignemo u Pulu, ali je sve više »široko« puhalo, a brod se počeo valjati. Meni je naškodilo i ja sam protiv svoje volje nahranio male ribice u moru. Čim smo došli na ulaz u Pulu, odmah sam se osjećao bolje, tako da sam mogao uživati u gledanju tvrđave i topova na obje strane. Kako sam rado gledao velike ratne brodove. Bio sam u jednoj od najvećih ratnih luka svijeta. »Lovrijenac« je zatim pristao.

Dolazak u Pulu nije bio interesantan. Bilo je rano poslije podne. Sve je bilo zatvoreno. Svatko je spavao. Kćerka kapetana Krstelja je bila udata u Pulu i ona je bila obaviještena, da dolazim. Obećala je da će me dočekati, ali kad sam stigao u Pulu, ona nije bila pred brodom da me dočeka. Kapetan Andričević, videći, da nje nema, pozove jednog nosača i zamoli ga, da me odvede do stana moje suseljanke. Ona nije bila kod kuće, već je bila na kupanju izvan Pule. Nosač me »predao« njezinoj domaćici, koja je bila obaviještena, da dolazim. Pripravila je dobar objed za mene. Lijepo me primila, ali ja ipak nijesam mogao jesti, već sam plakao. Ona to nije mogla razumjeti. Reče mi, kakove roditelje imam, kad me tako malena šalju u svijet na rad. Dala mi je nešto slatkiša i poslala me prošetati se, jer da ću se na taj način bolje osjećati. Gdje god sam se okrenuo vidio sam samo mornare i oficire, a svakome bi dignuo šešir. To je bio običaj. Kad sam bio dječak učili su me, da se skine šešir i pozdravi sve, koji su stariji. Pozdravljao sam mornare i oficire, jer me bilo strah od njih. Uživao sam šetati se pokraj mora, jer je more bilo prekriveno malim brodićima na jedra i na vesla.

U sumrak sam se povratio u stan moje seljanke. Ona je već bila stigla s kupanja, ali me nije primila kao svoga seljanina, već nekako na raskošni način. To je na mene nepovoljno utjecalo, jer sam je u našem malom selu dobro poznao. Sada je ona u gradu i u svakoj obilnosti. Imala je svoju veliku kuću, svoju domaćicu, svoj motor; svoju karocu. Došlo je vrijeme dolaska parobroda »San Marko« iz Trsta, na koji sam se ja imao ukrcati. Otišao sam na obalu, gdje je imao pristati. Vidio sam ga izdaleka. Čim je pristao, odmah sam nastojao vidjeti kapetana Krstelja i čim sam ga vidio odmah sam ga pozdravio, ali on se vladao, kao da me nije vidio. Njegova kćer i njezin suprug su ga također čekali. Ja sam se njima približio, ali im to nije bilo drago. Odmah sam shvatio, da se oni mene srame, da su oni sada »gente di societa«. Ta nebriga mi nije prouzrokovala plač, već sam u sebi promišljao i rekao: »Ja imam majku, koja je doista bolja od svih vas«.

Napokon mi je uspjelo da govorim s kapetanom Krsteljem, koji me je predao pilotu od broda. Pilot me odveo u »pilotariju« na trećoj palubi, gdje sam spremio svoju vrećicu, i tu sam prvu noć spavao. Ujutro me probudilo i odveo u prvi razred, gdje sam imao raditi. Mali, čiji rad sam ja imao raditi, još je bio na brodu, da mi pokaže, što ću raditi. Tek kad su me vidjeli u kratkim gaćama »alla marinera«, konobari nijesu mogli prestati se smijati i nazvali su me »piccolo schiavetto«. Kad sam prvi put išao spavati u prostoriju za momčad, »krstili« su me studenim morem. Jedan stariji mornar me zaštitio.

»San Marko« je bio luksuzni parobrod, koji je vodio samo putnike prvog i drugog razreda. Svi na brodu su imali uniforme, kao da su u ratnoj mornarici. Brod je bio izgrađen u Engleskoj. Imao je brzinu od 14 milja, što je bilo vrlo dobro za ono vrijeme. Sve palube su se prale dva puta na dan. Namještaj je bio takav, da nije moglo biti udobnije za putnika. U blagovaonici je bio jedan veliki stol, koji je bio ukrašen s velikim brojem posuda od kristala, na kojima su bile dopisnice, keksi i drugi slatkiši. Na jednoj strani salona nalazile su se čaše i čašice i posude sa slatkim vinom i likerima. Bilo je slobodno putnicima, da se sami posluže.

Kapetan je vladao s brodom, jedino kad je bio na moru. On nije imao nikakova posla s posadom. Pilot je sve raspravljao. Svatko je imao plaću bez hrane. Na brodu je bila kuhinja i restauracija. Svatko je mogao kupiti, što je želio, ali se nije kuhalo posebno za momčad. Hrana u kuhinji je bila vrlo jeftina, nadasve kad bi stigli u Trst ili Pulu i kad se sva hrana ne bi prodala. Na pet sati ujutro isplovio bi brod iz Pule. Prošli bi kod Briona u slučaju, da nas motor čeka sa kojim »velikim« putnikom. Admiral, Ministar, Ili plemić.

Po odlasku iz Pule putnici su mogli doručkovati. Kasnije, oko osam sati je bilo vrijeme za ručak. Brod je pristajao u Rovinju i Piranu. Moj rad je bio treći u kuhinji donijeti hranu. Kad ne bih donosio hranu iz kuhinje, onda bih prao i čistio posude. Rano ujutro sam morao očistiti 24 kvadratna prozora i 4 okrugla prozora. Čim bi stigli u Trst, putnici bi izašli u grad. Prvi konobar bi pošao kući, drugi bi ostao, dok bi vidio, da je prvi zamakao iza ugla, treći bi ostao do podne, a na meni bi ostao cijeli rad. Ne samo oprati sve posude nego i dva zahoda. Morao sam također oprati ići očistiti salon za pušenje na glavnoj palubi i blagovaonicu. Do dva sata sam morao to sve učiniti, jer bi u to vrijeme treći konobar došao na brod, ili bi dotad spavao. Na dva i po sata poslije podne morao bih staviti čistu bijelu bluzu i ići na »barkariz« i tražiti od putnika njihovu prtljagu. To bi trajalo do tri sata, kada bi ostavili Trst. Tada bih opet isto radio kao ujutro. Kad bi došli u Pulu, svi bi konobari pomogli očistiti i uređiti cijeli prvi razred. Prije nego bi stigli u Pulu ili Trst, ja bih izvadio prtljagu putnika, koji bi se imali iskrcati, a oni bi mi dali napojnicu. Ne ću nikada zaboraviti jedan slučaj. Bio je jedan viši oficir austrijske mornarice, koji je često putovao od Pule do Trsta. Bio je vrlo škrt. Uvijek bi dao malu napojnicu za veliki prtljag, koji je imao. Jednoga dana konobari su mi naredili, da rečem »Cosa solamente questo« i da bacim novac u more, ako mi dade samo pet solada. Tako je i bilo. On mi je dao pet solada, ja mu ono rečem i bacim pet solada u more. Tu je bilo i drugih oficira, pa se on tako zasramio, ali i tako nalutito, da bi me nairade presjekao sabljom. Zamalo da nijesam izgubio rad, ali je sreća za mene bila, što nijesam rekao, da su mi konobari rekli, da to učinim. Oni su me spasili. Teško mi je bilo, kad bih vidio, da se prodava sladoled, jer me bio strah, da me slučajno ne vidi kapetan. Jedan me put uhvatio, da sam potrošio solad za sladoled, dao mi je »dobru lekciju« i za uši me uhvatio.

Kako je poznato, u Trstu nijesu voljeli Dalmatince, a nadasve na brodovima Istra—Trst. To je bilo samo za one, koji su imali prečistu talijansku krv, a Dalmatince su smatrali kao »schiavi« (robovi). Moja je sreća, da sam dobro znao govoriti talijanski jezikom, koji sam kod kuće dobro naučio. Teški rad nije meni bio neugodan. Tome sam se i kod kuće bio već naučio. Najteže mi je bilo, kad bi se brod valjao i kad sam ja morao čistiti putničke »izbacine« prilikom povraćanja. Pri tome sam i ja sam povraćao. Najveće mi je bilo uživanje, kad bi putnici razgovarali sa mnom i kad bi se čudili, da govorim po »toscano«, a da sam iz Dalmacije. Naime obično se govorilo talijanski, ali »triestino«, dok sam ja kod kuće naučio »toscano«. Već sam bio ukrčan na »San Marko« nekoliko mjeseci, a ipak nijesam imao prilike vidjeti Trst i Pulu. Kad bi došli u Trst, bilo bi previše rada, a kad bi se uvečer povratili u Pulu, također bi bilo rada, a kasno uvečer mi nije bilo dopušteno izlaziti.

Još kad sam bio kući, pričali su mi, da su pulsku arenu vragovi po noći izgradili, ali da je nijesu mogli dovršiti prije zore, i da zato nije pokrivena. Pristali bi svake večeri kraj te arene, ali je nikad nijesam vidio iz bliza. Naših mornara nijesam nikad vidio. Nitko mi nije dolazio u pohode. Brat Vicko me jedamput pohodio, kada je bio pomoćnik na brodospasu »Belrorie«. Našao

me pri poslu i videći me tako malenog, došle su mu suze na oči. Dakako, da je i on pošao na more u mladim godinama. Njemu je bilo gore nego meni. On je radio na brodovima duge plovidbe, a ja sam plovio od Trsta do Pule na luksuznom brodu.

Pokraj obale, gdje bi »San Marko« pristao, bila je jedna lijepa zgrada sa zvonikom i satom u njemu. Mislilo sam, da je to crkva, ali su mi rekli, da je to ribarnica. Nijesam im vjerovao, jer sam mislio, da se šale. Jednog dana sam svoj rad svršio rano i otišao do te velike dvorane. Unutrašnjost je izgledala kao katedrala, ali mjesto prostora za klečati i sjedati, bili su stolovi učinjeni od bijelog kamena i granita, na kojima je bila izložena riba. Riba je bila svježja i studena, jer je na sve te ribe prskalo more.

Moja plaća je bila deset fjorina na mjesec bez hrane, ali bi preko toga dobio svotu od napojnice, koju bi nam putnici dali, tako da sam svaki mjesec mogao poslati svojim roditeljima deset fjorina. »San Marko« je vršio prugu samo u ljetno i blago vrijeme. Kad bi turistička sezona svršila, društvo bi ga poslalo na čišćenje i pripravu za novu turističku sezonu. Svatko bi morao napustiti brod, osim stražara. Tako sam i ja ostavio brod. Parobrodom »Lokrum« otputovao sam iz Trsta za Korčulu. Na »Lokrumu« sam našao nekoliko mojih seljana, koji su već bili nekoliko godina na »Mariji Immakulati«, i »Srđu«, a sada su se vraćali kući. Kako nijesam imao novaca za novo odijelo sa dugima gaćama, morao sam opet obući kratke gaće — »ala marinera«. Kad su me mještani vidjeli, nijesu mogli vjerovati svojim očima. — Rekoše: »Koji su ti ovo mornari od slatke vode u kratkim gaćama«. Znao sam da su se oni šalili. Dvojica od njih su bili moji školski drugovi, zapravo ja u prvim školskim godinama, a oni u zadnjim. Svismo imali karte trećeg razreda, pa ipak smo imali vrlo ugodan put, jer nije bilo životinja. Životinje su se uvijek nosile put Trsta.

Bilo mi je veliko uživanje vidjeti mali otočić i rt Sv. Ivan, jer je to ulaz u naš Pelješki kanal. Majka me vidjela s dogledom, kada sam prolazio ispred Vignja. Mi smo se mahajući pozdravljali. Također su i drugi seljani pozdravljali svoje, koji su kući dolazili. Kako sam prestran bio vidjeti naš krasni kanal i lijepi grad Korčulu. Iz Korčule smo odjedrili u Viganj, jer je puhao laki »šilokić«. Kako je divno bilo jedriti pokraj Kucišta, i doći u Viganj i ondje iskrcati nekoliko mještana, čiji su roditelji i sestre došle u susret da ih pozdrave i pomognu ponijeti velike vreće. Bilo je pravo uživanje svakog pozdravljati i jedriti do naše vlake, gdje me je sestra Katica čekala. Vezali smo barku i išli smo gore do naše kuće, gdje me čekala majka na vratima. Bio sam presretan pozdraviti, zagrliti i poljubiti majku. O kako sam žalostan bio, da sam se kući povratio, a upravo ništa nisam donio, upravo ništa, osim nečiste robe koju je moja sestra odmah oprala. Moji su roditelji vidjeli, kako sam žalostan. Moja me majka zagrlila, poljubi i reče mi: »Kako da nam doneseš darova, kad si svaki mjesec redovito nama slao sve, što si zaradio«. Za moje roditelje je bilo glavno, da je njihov »benjamin« dobro i zdravo.

Teško mi je opisati radost, koju sam osjećao pri povratku u svoju kuću, u svoje selo, malo selo, ali krasno selo. Kako sam veselo skakao po našem krasnom vrtu, u kojemu su naši stari nasadili svakojakih voćaka. Tu je bilo na stotine četvornih metara odrina, na kojima su se ovile debele loze. Bilo je tu i različitih vrsta limuna, naranča, čak i jedno stablo, koje je imalo limun, slatku naranču, i ljutu naranču. Bilo je smokava, bajama, oraha, rogača i šipaka. To je bila divota, koju je narod uživao gledati i koju bi i turisti došli vidjeti i slikati. Naš je otac taj vrt držao u najvećem redu — i to sve uređivao i poljepšavao za njegove sinove, kad kući dođu. Pružao se odatle krasan vidik na modri, lijepi Pelješki kanal, na cijeli Viganj, na otok i grad Korčulu i na male otočiće ispred nje.